

PERISKOP

FORUM FOR KUNSTHISTORISK DEBAT

Periskop: Forum for kunsthistorisk debat

Nr. 32, 2024

“Færøsk kunsthistorie i dag”

Titel: “Fremkaldelse: Hansina Iversen og Julie Sass”

Forfatter(e): Anna Vestergaard Jørgensen

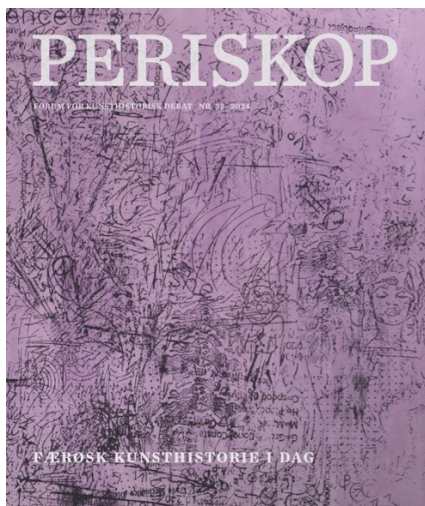
Sidetal: 99-102

Titel: “Værker og projekter kurateret af Hansina Iversen og Julie Sass”

Sidetal: 103-109

Dato: 31.10.2024

DOI: 10.7146/periskop.v2024i32.150344

Fremkaldelse

Hansina Iversen og Julie Sass

I Den Danske Ordbog står der om *fremkaldelse*: “1. det at fremkalde en film; 2. det ved (taktfast) klappen og evt. hujen at få én eller flere optrædende til igen at vise sig foran publikum og lade sig hylde efter en forestilling eller koncert; 3. det at få noget til at opstå.”

Som en del af temanummeret “Færøsk kunsthistorie i dag” har vi inviteret færøske Hansina Iversen (f. 1966) og danske Julie Sass (f. 1971) til hver især at udvælge et udsnit af den andens arbejder. Gennem de seneste 10 års tid har deres praksisser på forskellig vis berørt hinanden igennem udstillingsarbejde, der har fremkaldt kunstneriske forbindelser mellem egne og andre kunstneriske projekter. Hvor Julie Sass og Hansina Iversen først og fremmest er kunstnere med base i abstrakt maleri, så er det de to kunstnere som deltagere i og initiativtagere til kuratoriske projekter, denne lille tekst fokuserer på. For hvilken betydning har udstillinger for, hvilke kunsthistorier der kan skrives – for, hvem der kommer til syne, og på hvilke præmisser? Hvordan fungerer kuratering, med andre ord, som en slags fremkaldelse?

Abstraktioner

I Hansina Iversens litografi *Sepia* (2017) er sort trykfarve malet direkte på den litografiske sten. Øverst i billedet kan man tydeligt følge penselføringen: en, to, tre, fire retningsændringer, før strengen forsvinder ud af papiret. Resten af billedets farveflader er mere diffuse, og den sorte farve opløses i nuancer af grå, der fremhæver farven som væske. Den litografiske proces er i sig selv en form for billedfremkaldelse: Når trykpressen presser papiret mod den litografiske sten, oversættes arbejdsprocessen til et endeligt værk. I *Uden titel 18/30* er processen stadig synlig, den *er* værket, der således nok er abstrakt, men også utroligt konkret som materiale, bevægelse, tilstedeværelse.

I 2018 var værket en del af udstillingen *En kort historie om abstraktion* (Rønnebæksholm), hvor Julie Sass gav sit kuratoriske bud på en kunsthistorie om abstraktion. Ved siden af hang dels et kobbertryk af Sass selv, dels tre kalligrafisk inspirerede værker af Henri Michaux (1899-1984). Som papirværkerne hang dér side om side, spejlede de hinandens afsøgning af det skarpt optegnede i opløsning – og omvendt. Værkerne fremkaldte, med andre ord, æstetiske og formalistiske komponenter imellem sig. “Kunstnerne har ikke nødvendigvis set hinandens værker, men eksemplerne viser, at der på tværs af tid og sted er visse sammentræf i de kunstneriske eksperimenter”, som Sass (2018, 36) har beskrevet mødet mellem Michaux og Iversen på Rønnebæksholms væg.

Også hos Hansina Iversen finder man en kunstnerisk-kuratorisk praksis, hvor hele udstillingsrummet inddrages i en samlet iscenesættelse. I *Speaking in Tongues* (Møstings Hus, 2020), der blev lavet i samarbejde med Jóhan Martin Christiansen (f. 1987), belyste Christiansens installatoriske værker Iversens abstrakte malerier, der omvendt skabte en farveintens baggrund for oplevelsen af installationerne (Christiansen og Iversen 2020). Udstillingen trak tråde tilbage til et tidligere udstillingsprojekt mellem Christiansen og Iversen: *Lonely Hearts* på Listahøllin i 2018. Her omfavnede Hansina Iversens maleriske praksis de rå værftslokaler snarere end omvendt. Som Mariann Enge (2018) skrev om udstillingen, “[...] flytter Hansina Iversen maleriet ut av lerretsformatet og over i et veggmaleri som tar i bruk hele rommet – hele rommet er på sett og vis verket.”

Senere, i 2021, kuraterede Hansina Iversen årets Ólavssøkuframsýning (Olai-udstilling) på Listasavn Føroya. Det er en årlig udstilling, der siden 1948 har været afholdt af Listafelag Føroya (Færøernes Kunstforening). Til 2021-udstillingen havde Hansina Iversen kurateret en udstilling-i-udstillingen med titlen *Grøn eru grá hús*. Den tog udgangspunkt i malerier af Ingálvur av Reyni (1920-2005) som en fejring af, at kunstneren ville være fyldt 100 år. Desuden var Julie Sass, Jóhan Martin Christiansen og Randi Samsonsen (f. 1977) inviteret til at bidrage med værker, der hang side om side med av Reynis. På sin vis var også denne udstilling en fortælling om abstraktion, men med av Reynis abstrakte kompositioner som omdrejningspunkt og ikke Julie Sass’ praksis som udgangspunkt (som på Rønnebæksholm). Det var, selvfølgelig, en *anden* historie om abstraktion.

Andre kunsthistorier

En velkendt trope i kunsthistorien er, at færøsk kunst er særligt forbundet til naturen. Eksempelvis skriver Lisbeth Bonde (2014, 36), at “I Hansina Iversens værker er der et særligt lysspil eller nogle atmosfæriske stemninger, som jeg vil

hævde, relaterer sig til den færøske natur.” Og på Listasavn Føroya beskrives det, hvordan “Færøske kunstnere har en stærk tradition for at male abstrakte og ekspressive landskaber”, og at bl.a. Hansina Iversens malerier kan “[...] vække mindelse om organiske former fra naturen”.¹ Selv forklarer Hansina Iversen (citeret i Sass 2016, 6), hvordan det netop *ikke* er den færøske natur, der er afsæt for hendes værker:

Naturen påvirker og omslutter alt her på Færøerne, men det er ikke det, der optager mig. Jeg bliver ikke inspireret af naturen. Jeg er optaget af en anden slags møder. Der er flere, der forholder sig til alt det blå derude og det påskønner jeg, men i forhold til mine malerier er det noget helt andet, en anden farveskala simpelthen, der er spændende for mig.

Selvom Hansina Iversens værker ofte beskrives i en kontekst af færøsk kunsthistorie, med dens angiveligt særlige tilknytning til naturen, så er det altså *også* muligt at se hendes oeuvre i andre kunstneriske slægtskaber. Udstillingsprojekter som *En kort historie om abstraktion*, *Lonely Hearts*, *Speaking in Tongues* og *Grøn eru grá hús* giver med andre ord vigtige alternative måder at møde de udstillede værker på, idet de bryder med en national ramme (eller overhovedet ikke interesserer sig for den).

Forbindelser

At kuratering netop handler om det, der opstår mellem de udstillede genstande, er velbeskrevet i litteraturen. “To consider the inbetweenness *of things* is thus to normalize an understanding of the material world as being constituted by movement and mediation”, som Paul Basu (2017, 2) skriver. At anskue verden gennem det, der er imellem, betyder med andre ord at bemærke bevægelser og skiftende betydninger i og mellem genstande. Men udstillinger forgrener sig også og får betydning uden for udstillingsrummet, efter at udstillingen er lukket.

Udstillingen *Grafiske forbindelser* (2014) er et godt eksempel på, hvordan udstillinger vokser. Udstillingen blev til på initiativ fra Jonas Hvid Søndergaard og var kurateret af Kinna Poulsen i samarbejde med det grafiske værksted Steinprent i Tórshavn og blev vist på Vendsyssel Kunstmuseum, Kastrupgårdssamlingen og Nordens Hus på Færøerne. Her blev der vist værker af en række af de danske kunstnere, der havde arbejdet med Steinprent, herunder Julie Sass. Hansina Iversen deltog godt nok ikke selv på udstillingen, men hun og Julie Sass fortæller, at det var i forbindelse med udstillingen – der således både skabte

æstetiske og mellemmenneskelige forbindelser – at de første gang lærte hinandens værker at kende.² I sin åbningstale til udstillingen påpeger Kinna Poulsen (2015), hvordan udgangspunktet for udstillingen var en udforskning af litografi som medie, men at de væsentligste “forbindelser” i udstillingen egentlig var de mellemmenneskelige: mødet med nye mennesker, praksisser og værker for både tilrejsende kunstnere og de, der er bosiddende i Tórshavn – samt de nye samarbejder, nogle af disse forbindelser medførte.

På en udstillingsplakat til udstillingen *Black Fog Rising* (Steinprent, 2019) har Julie Sass synliggjort de forbindelser, en udstilling udgør. Hun er ikke selv til stede på plakaten, men hendes værker bliver vist frem af en række af de personer, der var involveret i udstillingen, direkte og indirekte. Yderst til venstre holder Hansina Iversen et værk, ved siden af Jan Andersson fra Steinprent. I midten, iført en sort frakke, holdes en snor oppe af Kinna Poulsen, der netop kuraterede forbindelsen. På plakaten bliver de netværk, som udgør en udstilling, synliggjort. Den er i sig selv en fremkaldelse af det, der normalt er usynligt i udstillingsrummet.

NOTER

- 1 “Form og farver”, udstillingstekst, Tórshavn: Listasavn Føroya, u.d. (besøgt marts 2023).
- 2 Samtale med Hansina Iversen og Julie Sass, 26/2 2024.

LITTERATUR

- Basu, Paul. 2017. “The Inbetweenness of Things”. I *The Inbetweenness of Things. Materializing Mediation and Movement between Worlds*, red. Paul Basu. London: Bloomsbury Academic.
- Bonde, Lisbeth. 2014. “Hansina Iversen – en visuel opdagelsesrejsende”. I *Hansina Iversen: “Anything is a Mirror”* (udstillingskatalog), 29-46. Tórshavn: Listasavn Føroya.
- Christiansen, Jóhan Martin og Hansina Iversen. 2020. “If we speak in tongues, will anyone understand?”. Interview af Theodor Eli Dam Olsen. Online: <https://www.idoart.dk/blog/if-we-speak-in-tongues-will-anyone-understand> (sidst besøgt 2. marts 2024).
- Enge, Mariann. 2018. “Når livet gir deg citroner”. Online: <https://kunstkritikk.no/nar-livet-gir-deg-citroner/> (sidst besøgt 6. marts 2024).
- Sass, Julie. 2016. “Works that work”. I *Dissonant Thought: Hansina Iversen* (udstillingskatalog), 6-7. København: Nordatlantens Brygge.
- Sass, Julie. 2018. “En spiral af muligheder – om abstraktionens uendelighed”. Interview af Rebecca Vestervang Chong. I *En kort historie om abstraktion* (udstillingskatalog), 31-40. Næstved: Rønnebæksholm.

^ Hansina Iversen: *Sepia*, 2017. Litografi lavet i Steinprent . © Hansina Iversen.

∟ Julie Sass: *Uden titel*, 2023 (udgivet i samarbejde med Steinprent til udstillingen Vandretilstande). Heliografi, litografi på 300g gråt syrefrit italiensk papir, ca. 76x56 cm . © Julie Sass.

> Julie Sass på Steinprent, Tórshavn, 2023 © Steinprent/Sass.

Til de følgende sider har Hansina Iversen og Julie Sass udvalgt en håndfuld af hinandens værker og projekter, som de finder særligt interessante, og hvor slægtskabet mellem de to kunstnere kommer til udtryk

Julie Sass: Plakat til udstillingen *Black Fog Rising*, Steinprent, Tórshavn, 2019. Jan Andersson, Hansina Iversen, Eyvind Akraberg Hansen, Kinna Poulsen, Mathilde Rude, Randi Samsonsen, Louise Aakerman Nielsen, Frida Mattras Brekku, Dagmar Malena Winter. Foto: Bardur Eklund.

En kort historie om abstraktion (udstillingsfoto), kurateret af Julie Sass, Rønnebæksholm, Næstved, 2018. Fra venstre til højre: Julie Sass, *Uden titel (efterbillede, mørk)*, 2018; Julie Sass, *Uden titel (tredeling, sprækker)*, 2018; Sonja Ferlov Mancoba, *Masken*, 1977; Julie Sass, *Uden titel (S.J. Tribute, brun)*, 2018. Foto: David Stjernholm.

Hansina Iversen: Udsmykning af
Løgtingið (Lagtingshuset), 2006.
Silketryk på glas og udskåret
bullseye glas. © Hansina Iversen.
Foto: Torben Eskerod.

Hansina Iversen og Jóhan
Martin Christiansen: *Speaking
in Tongues* (udstillingsfoto),
Møstings Hus, 2020. © Hansina
Iversen og Jóhan Martin
Christiansen. Foto: Torben
Eskerod.

Grøn eru grá hús (udstillingsfoto),
kurateret af Hansina Iversen,
Listasavn Føroya, Tórshavn,
2021. Fra venstre til højre: Julie
Sass: *Modelleret maleri*, 2021
(forskellige medier på bomuld,
160x140 cm); Ingálvur av Reyni:
Kurpali (Lille værelse), 1961
(100x140 cm). Foto: Julie Sass.

Julie Sass: *Collage Painting*, 2021. Akryl og pigment på bomulds lærred, 160x140 cm. © Julie Sass. Foto: Erling Lykke Jeppesen.

Hansina Iversen: *Purple Rain*, 2023. Olie og airbrush på lærred, 160x150 cm. © Hansina Iversen Foto: Finnur Justinussen.